

DELO



glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 11. julija 1986 - Leto XXXVIII. - Štev. 15. - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Vladna kriza: konec neke politike

Torej Andreotti. Zanj res ne moremo reči, da je «novost» v italijanskem političnem življenju. Prej bi nas spominjal na značilnosti avtomobilskega tržišča, kjer se kar kopiči rabljenih avtomobil, prav tako prestižen in uporaben kot najnovejši krik mode in designa.

Najbrž ni predsednik republike Cossiga imel drugih izbir, saj ga je KD, ki je tudi njegova stranka, postavila pred izvršeno dejstvo: bitka za hegemonijo v vladni koaliciji se je iztekla tako, kot sta narekovala zdrava logika in neizprosno razmerje sil.

Sedaj krožijo govorice, da so socialisti razburjeni in ne bodo podpirali Andreottijevega poskusa, kar pa bi utegnilo tudi pomeniti konec sedanje zakonodajne dobe in predčasne volitve, jeseni ali pomladi. O tem bo pač treba kaj napisati v prihodnji številki našega lista, saj je sedaj prerano komentirati uspeh ali neuspeh sedanjega mandatarja. Vsiljuje pa se razmišljanje o tem, kako klavarno se je zaključila politika sredinskega povezovanja pod navideznim socialističnim vodstvom, kar sta označevala Craxijevo predsedstvo vlade in petstrankarska koalicija z demokrščansko vodilno vlogo in večino v ministrskem svetu.

Nekoč smo zapisali, če nas spomin ne vara, da je Craxi bil v tej vladi kakor ta-

Stojan Spetič

lec. Navidezno so mu puščali najvidnejše mesto, zato da je prevzemal nase največje odgovornosti za izbire, ki pa niso bile povsem njegove, pač pa jih je narekovala neizprosna logika kapitalistične reorganizacije v gospodarstvu, preureditve sistema razdeljevanja osebnih dohodkov in povečane odvisnosti Italije v svetovnem blokovskem sistemu. V tej logiki, ki je nujno predpostavljala tudi ostro protikomunistično nastrojenje in tisto znano «odločnost», ko je šlo za probleme delovnega človeka, je Bettino Craxi gotovo prednjačil, obenem pa je tudi upal, da ga bodo nagradili vsaj srednji sloji, oziroma «vzpenjajoči sloji družbe», katerim je prilagodil tudi stil in način dela svoje stranke ter spremenjene razmere označeval kot znak modernosti, v nasprotju s «paleolitskim» mišljenjem KPI.

Vlogo talca bistveno konzervativne demokrščanske politike je Craxi opravil do konca. Sedaj velja tudi zanj znani Shakespearov rek: «Hlapec je odpravil? Naj gre!»

Naj spomnimo samo na glavne etape sicer opevanega Craxijevega vladnega triletja: 1. postavitve atomskih raket na Siciliji, 2. dekret o klestenju draginjske

doklade, 3. razbitje levičarskih uprav v velikih italijanskih mestih.

Prave gospodarske politike ni imel, v njej je «pragmatično» nihal od ene skrajnosti do druge. Položaj pa mu je rešila začasna mednarodna konjunktura cenejših surovin, energije in nizkega tečaja dolarja, vendar bi tudi ugodne razmere današnjih dni nujno terjale učinkovito politiko boja nezaposlenosti, sicer bi izgubili tudi zadnjo priložnost.

Po Craxijevi petstrankarski vladi se nam ne bo tožilo. Slovenci se mu res nimamo kaj zahvaljevati, saj nas je samo vlekla za nos z različni Vizzinijevimi zakoni in večnim zavlačevanjem.

Petstrankarska koalicija se je vsekar razblinila v trenutku, ko je De Mitova krščanska demokracija premostila svojo notranjo krizo in se opogumila. Sedaj že nastopa z večjim apetitom, svojega socialističnega zaveznika pa ne potrebuje več. KD je konec koncev uspelo preprečiti povezovanje na levi, ustvarjanje pogojev demokratične alternative med socialisti, komunisti in drugimi naprednimi silami laičnega in katoliškega tabora. Sedaj pa se najbrž čuti dovolj močno, da lahko poskusi sama.

Kaj pa socialisti? Upati je, da bodo začeli resno in samokritično razmišljati o klavrnem propadu neke politike, ki je temeljila na sanjah in perverzih (zanje pobožnih) željah spremeniti čez noč italijanska politična razmerja po lastnem okusu. PSI je vodila svojo politiko tako, kot če bi ne bilo KPI in ene tretjine volilcev za njo in kot če bi sama odtehtala moč krščanske demokracije. Zato se je nenehno trudila, da bi razširila svojo volilno bazo in prilagodila moč stranke svojim ambicijam. To pa se ni zgodilo, saj je PSI upala, da bo svojo moč razširila na levi, torej na škodo KPI. Sicilske volitve so dokončno razblinile te utvare, obenem pa so potrdile demokrščanstvanom, da konflikti na levi krepijo sredino.

In kaj sedaj? KPI je predsedniku senata Fanfaniju, med njegovim poizvedovanjem, predložila osnutek vladnega programa, ob katerem bi se rada pomerila z drugimi strankami. Nedopustno je namreč, da se okoli vladne krize raz-



Nastop plesne skupine na festivalu v Boljuncu.

Vprašanje sinhrotrona

Komunisti zahtevajo preklc sklepa občine

Na tiskovni konferenci je v ponedeljek tržaška federacija KPI predstavila uradni dokument glede vprašanja namestitve svetlobnega pospeševalnika v naši pokrajini. O tem so spregovorili pokrajinski tajnik Ugo Poli, evropski poslanec Antonino Cuffaro, ki vodi komisijo za znanstvena vprašanja pri osrednjem vodstvu partije, in občinski svetovalec Arturo Calabria.

Dokument zelo razčlenjeno obravnava vse razne aspekte vprašanja, ki ni preprosto, kot ga hočejo predstaviti nekatere politične sile, ki ga uporabljajo v zadnjem času za prav nesramno protislovensko kampanjo.

V prvi točki se izraža globoka zaskrbljenost tržaških komunistov za zavlačevanje vlade pri dokončni odločitvi za namestitev te naprave v naši pokrajini in njeno financiranje. To zaskrbljenost še pogloblja napovedana sestava družbe, ki naj bi upravljala sinhrotron, kjer so odsotne državne in mednarodne ustanove, ki bi edine lahko garantirale izpeljavo načrta na primerni ravni, kot tudi še nerešena razprava v samem znanstvenem odboru, ki mu predseduje prof. Rubbia.

Vse to zavlačuje začetek dejanskih priprav na izvedbo del in je še en primer zavlačevanja pobud za razvoj področje Trsta in Gorice. Tudi to vprašanje moramo namreč obravnavati v okviru velikih obljub, ki nam jih v bese-

dah delijo, ki pa naletijo na birokratske in upravne težave demokrščanskih ministerstev in javnih ustanov, kar narekuje resen razmislek nad dejansko politično voljo tako na vsedržavni kot na deželni ravni, da se izvedejo.

Vse nujnejše postaja, da se premosti logika lotizacije, ki jo vsiljuje KD in v kateri sodelujejo stranke koalicije in Lista, in ki otežkoča vsako pobudo. Ne more se več odlašati s sestavo upravnega odbora raziskovalnega centra, kot ga predvideva zakon 26/86 («paket» za Trst in Gorico), kjer naj se dokaže resnična volja za nov način dela.

V tem okviru, ki je bistvene važnosti za razvoj naše dežele, so pa prisotni veliki nerešeni problemi.

Potrebna je prozornost izbir in spoštovanje vloge demokratičnih institucij, kar naj omogoči integracijo znanstvenega načrtovanja z razvojem družbe na kulturnem, urbanističnem in gospodarskem področju. Zato je toliko bolj negativen način reševanja tega vprašanja, ki so ga izbrali odgovorni predvsem pri izbiri lokacije.

Edino politično izsiljevanje KD je onemogočilo, da bi se izbira izvedla ob primernem ocenjevanju raznih možnosti. Spričo zahteve znanstvenega odbora, da se sinhrotron zgradi izven področja centra, je manjkala vsaka informacija javnosti in kakršnakoli dokumentirana razprava, predvsem s predstavniki direktno zainteresirane skupnosti, to je v prvi vrsti Vzhodnokraškega rajonskega sveta in Kraške gorske skupnosti.

Dovolilo se je, da se s tem v zvezi prične sramotno kampanjo proti Slovencem, ki je dosegla višek v strumentalizaciji MSI.

V tej luči postane posebno hud način postopanja občinskega odbora, ki je sprejel varianto regulacijskemu načrtu ob popolnem preziru pristojnosti občinskega sveta. Sama urbanistična komisija (ki se prej ni sestala celo leto) je bila prisiljena sklepati v par dneh, brez potrebne dokumentacije, ob odsotnosti dela komisarjev in rezervi KZE ter nadzornišтва za umetnosti. Niti niso počakali na obvezno mnenje rajonskega sveta, kot tudi ni bila izpeljana študija o vplivu na okolje. Občinski odbor je, z zlorabo zakona za postopek v nujnih primerih, odločal o tako važni zadevi tik pred odstopom ter tako odgovornost zvalil na znanstveni odbor in se odpovedal vsaki upravni resnosti.

Kpi se je vedno zavzemala za no pristop k razvoju Trsta kot središča znanstvene in raziskovalne dejavnosti, še posebej si je prizadevala, da so se obljube raznih predstavnikov vladnih sil premaknile v smeri resnične izvedbe tega načrta. Tudi danes se zavzemamo za to, da pri nas zgradijo izviren objekt, ki bo imel možnost, da na mednarodni ravni tekmuje z drugimi podobnimi podobami.

Vsaka izbira mora zato izhajati iz predhodne natančne izdelave načrta v vseh njegovih aspektih.

KPI zato zahteva, da, pred odločitvijo o namestitvi sinhrotrona izven pred-

Vladna kriza

(nad. s 1. strani)

pravlja samo o tem, kdo bo predsednik vlade, ne pa o tem, kakšen naj bo vladni program. Ta program ponujamo drugim strankam in družbenim silam, kajti zavedamo se, da je Italiji potrebna nova politika. To pa lahko uresniči samo nova vladna večina, ki naj nastane predvsem ob spoznanju, da je petstrankarskega sredinskega povezovanja konec. Lahko spet zalepijo črepinje razbite vaze, samo za določen čas, toda razpoke so take, da v tej vazi ni mogoče hraniti vode, saj bi se izlila. Tako je z vlado petih strank, ki je bila v parlamentu poražena več kot 160-krat, enkrat tedensko v poprečju. Italija potrebuje novo vlado, v kateri naj dobijo tudi levičarske stranke glavno besedo. V tem okviru je potrebno izboljšanje odnosov med socialisti in komunisti. Mi bomo delali v tem smislu, upati je, da ne bomo naleteli na gluha ušesa.

Stojan Spetič



Tiskovna konferenca za predstavitev dokumenta, kateri je prisostvoval tudi izredni komisar Anzelotti.

videnega območja pri Banih, se posreduje javnosti natančni tehnični podatki vseh možnih lokacij, predvsem AR1, da se lahko primerjajo stroški in prednosti. Ne smemo namreč pozabiti, da je vodstvo Centra v samih šestih mesecih nakazalo kot najbolj primerne različne lokacije.

Tudi v luči napovedane nekajmesečne zamude je KPI prepričana, da edino s ponovno demokratično razpravo o izbiri lokacije lahko zagotovimo najhitrejšo možno odpravo tehnično-upravnih ovir za pričetek del. Istočasno se mora dokončno sestaviti in odobriti toliko pričakovani integrirani načrt za razvoj vzhodnega Krasa. KPI smatra kot nujno, da se takšna korektna procedura

prične z razveljavitvijo variante 46, in postavljajo točko kot eno od neobhodnih programskih točk novega občinskega odbora. KPI bo tudi vložila rekurz proti sklepu občinskega odbora zaradi nepristojnosti.

Kot zadnjo točko se v dokumentu navaja Konferenco o ureditvi teritorija tržaške pokrajine, ki jo dežela pripravlja za prihodnji oktober, in ki je po mnenju KPI pravo mesto za sprejemanje sklopa izbir o razvoju tržaške pokrajine na vseh področjih, kar naj se tudi odraža v deželnem načrtovanju.

Vprašanj namreč je zelo veliko in glede na majhen obseg našega ozemlja mora biti njih reševanje koordinirano in podrejeno predvsem trem pogojem:

1. upoštevanju važnosti teritorialne naseljenosti za kulturno identiteto slovenske manjšine;

2. nujnosti obrambe naravnega okolja tržaškega Krasa kot naravne zanimivosti na mednarodni ravni;

3. nujnost skrbne uprave področij, ki so namenjene gospodarskim dejavnostim, kar med drugim pomeni izključitev načrta za gradnjo elektrarne na premog v naši pokrajini.

Tudi izbira lokacije sinhrotrona se mora vključiti v takšno zavestnejše načrtovanje uporabe tržaškega teritorija, ki naj zagotovi razvoj celotne skupnosti.

Dokument je bil soglasno odobren na sestanku federalnega komiteja dne 30. junija.

Še o sinhrotronu (neglede kje)

Na drugem mestu objavljamo razvejanjo in poglobljeno stališče, ki ga je v zvezi z uresničevanjem sinhrotrona zavzel pokrajinski komitej KPI za Tržaško. Naj mi bo, kljub temu, dovoljeno, da razvijem še nekaj misli, ki gredo tudi mimo tega in predstavljajo nadaljevanje že začete razmišljanja z očitnim družbenopolitičnim ozadjem in v okviru širšega vprašanja odnosov med manjšino in večino v naših krajih.

Naj takoj povem, da se povsem strinjam s pobudo naše partije, ki je formalno zahtevala razveljavitev sklepa tržaškega občinskega odbora o spremembah regulacijskega načrta pri Bazovici. Zdi se mi tudi važno poudarjanje, da je pri teh stvareh potrebna korektnost, ki je očitno ni bilo. Normalizacija odnosov je torej možna samo, če se iz-

niči storjene napake in začne znova, upoštevajoč predvsem načelo o nujnem soglasju naše skupnosti, saj gre, konec koncev, za skupne probleme razvoja znanosti in tehnologije, toda hkrati tudi za specifično usodo naših ljudi na določenem območju in v pokrajinskem merilu sploh.

K pisanju tega razmišljanja pa me je spravila druga okoliščina. Zbodlo me je (in še me moti), kako odgovorni nastopajo v odnosu do nas, Slovencev. Zbodlo me je pismo dr. Anzelottija, izrednega komisarja področja za znanstvene raziskave, ki ga je najprej objavil «Primorski dnevnik», dva tedna pozneje pa ga je poslal v natančno isti obliki tudi «Piccolu». Medtem je na «Primorskem» prejel že nekaj odgovorov, vendar se zanje ni zmenil. Kaj bi se menil,

saj pisma v «Piccolu» niso bila namenjena nam, pač pa drugačni javnosti.

Priča smo torej dvojnemu meram. Na eni strani sporočila in informacije slovenski javnosti, ki je «objekt», oziroma «tarča», določenih sporočil in sklepov. Nima pravice, da se z njimi strinja ali ne, niti da sodeluje pri njihovem oblikovanju. Kvečjemu ima pravico, ko je bilo že vse sprejeto in določeno, sodelovati pri določanju rahlih podrobnosti ali pri pogajanjih za ceno razlašene zemlje. Skratka, Slovenci kot tarča razlastitvene politike, ne pa kot dejavniki in sooblikovalci razvoja, tudi znanstvena in tehnološkega. Kot da nismo tudi znanstveniki, raziskovalci, profesorji... Kot da ni šlo nekaj generacij skozi tržaške, ljubljanske in druge svetovne univerze in kot če bi danes ne imeli sposobnega kadra za vsako potrebo, tudi najbolj futuristično.

Pitajo nas s krompirjem in teranom, kot če bi Slovencec bil sinonim za kmeta. Da se razumemo: v tem ni nič hudega, kmet je vsega spoštovanja vreden poklic in prav bi bilo, če bi se ga mladi ljudje raje oprijemali, toda v ustih in izpod peresa tržaških velikih meščanov se to sliši kot «zarukan kmetavzar». Mor-da to ne velja za dr. Anzelottija (ki bo gotovo prebral tudi to razmišljanje, saj naroča dosledno prevajanje podobnih člankov), gotovo pa za demokrščansko gospodo, ki si je že izmislila svoj novi naziv za slovensko manjšino: «etnično kmetijska skupnost».

Pred časom sem pisal o uspešnici, romanu futurologa Vacche «Bog in računalnik». Je mar naključje, da je avtor romana med protagonisti pobudniki mega-komputerja v srednji Italiji, v največjem raziskovalnem središču, izbral

FESTIVAL KOMUNISTIČNEGA TISKA

Trebče 11.-13. julij
športno igrišče v Griži

V petek, ob 20.30

nastop pevskega zbora Skala iz Gropade

V nedeljo, ob 19.h

nastop godbe «V. Parma», sledi javna razprava o vprašanih vzhodnega Krasa (sinhrotron, hitre ceste,...) s tovariši **Giorgiom Rossettijem in Milošem Budinom**

* * *

14.-20. julij - praznik se nadaljuje v organizaciji ŠD Primorec, ki slavi letos 20-letnico ustanovitve

* * *

Vsak večer ples z ansamblom AKORDI, 19. in 20. The Lords
Nogometni turnir kraških vasi

«doktorja Kralja, Slovenca s tržaškega Krasa»?

Za tržaške demokristjane in malomeščane, pomislite, bi imenovanje tega dr. Kralja (ki je izmišljena osebnost v romanu) za direktorja sinhrotrona bila najbrž vnebovpijoč greh, kletvica, nezaslišana predrznost.

Ne, ne fantaziram. Razmišljam samo o tem, kakšen je odnos, ki ti ne dopušča, da bi sodeloval pri razvoju, v imenu katerega zahtevajo, da skorajda prostovoljno in z nasmeškom na ustih žrtvuješ svojo zemljo, ki ni samo gmajna, pač pa splet spominov, truda in dela, dogodkov, lepote, kulture, zgodovine, del prepletajočega se tesnega življenjskega odnosa med človekom in zemljo, brez katere nehaš biti skupnost in postaneš samotni potepuh, ki ga veter časa piha na rob prepada pozabe in odtujevanja.

Tako razmišljanje ima nujno tudi konkretne, pragmatične bi rekli sedaj, posledice v trenutku, ko zahtevamo, naj

se izničijo dosedanji sklepi in začne znova, korektno in zares.

Hočemo biti zraven pri odločitvah. Je v tem kaj zgrešenega, nedopustnega, v državi, ki trdi, da je demokratična in ščiti manjšine? Mar res velja še danes Mus-solinjevo pravilo, da je «v številčnosti moč», kar pomeni, da mora manjši podležiti večjemu in močnejšemu?

Kaj pomeni, konkretno, da hočemo biti zraven? Vprašati se moramo, najbrž, kdo odloča. Raziskovalno področje? Tudi. Na predlog KPI ima zagotovljenega člana v novem upravnem svetu področja tudi kraška gorska skupnost. Morda tudi zato se zakon še ne izvaja in pristojni organi (ministrstvo, dežela, občina, pokrajina, združenja podjetnikov) niso imenovali tega organa, ki ni zaživel. Lažje je delati z izrednimi komisarji, kot v demokratičnih odnosih, kajne? Dr. Anzelotti poudarja, da se zavzema za imenovanje članov upravnega sveta in to drži, toda istega res ni mogoče reči za politične kroge v Trstu, katerim dr.

Anzelotti ni tuj.

Biti zraven pomeni, da se morajo vsi organi, ki odločajo (od vlade navzdol) posvetovati tudi s tistim, ki naj bi nudil tako pomemben prispevek k uresničitvi znanstveno tehnološke pobude sinhrotrona, kot je prostor. Biti zraven pomeni torej imeti možnost vplivanja, ne pa, da ti nekdo postavi predlog in sporoči, koliko dni časa imaš, da se povoljno izrečeš, sicer... se zate sploh ne bodo brigali.

Dosedanja izkušnja je bila prav taka, negativna.

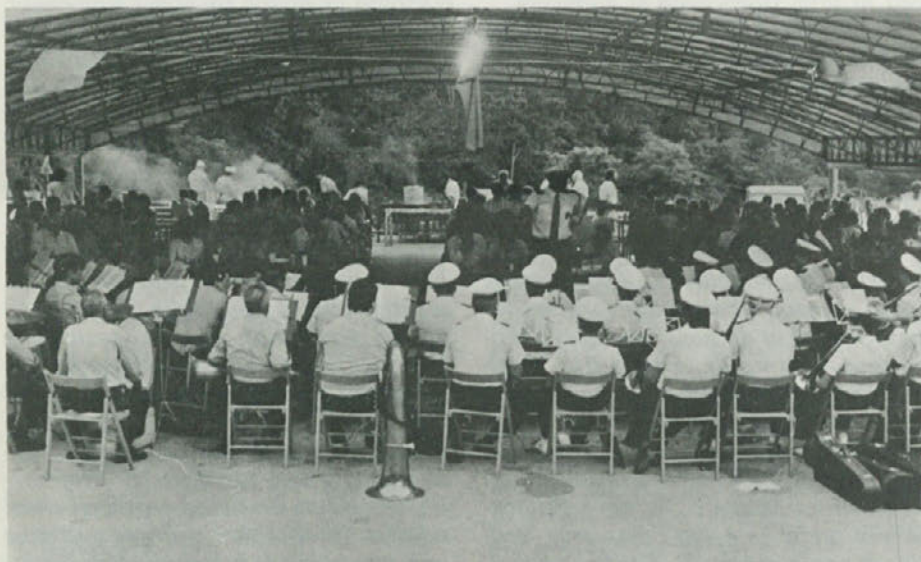
O prisotnosti krajevne skupnosti (torej Slovencev) pri odločanju je bilo veliko zarečenega, pa tudi izkrivljenega. Zato morajo povedati dovolj jasno, da mora pogovor potekati z resničnimi predstavniki krajevnega prebivalstva tako, kot se ta izražajo v družbi. To so na institucionalni ravni sama kraška gorska skupnost, kateri je prav zakon o upravljanju raziskovalnega področja in imenovanju upravnega sveta dal to priznanje in vlogo, nato pa v odnosu do tržaške občinske uprave še rajonski svet. Na družbeni ravni so to slovenske krovne organizacije: SKGZ, SDGZ, Kmečka zveza, koordinacijski odbor kraških združenj. Na zakonodajni ravni so imena naših predstavnikov vsem znana: od senatorke v parlamentu do deželnih svetovalcev.

V pismu, ki mi ga je pisal dr. Anzelotti pred nekaj dnevi, kot odgovor na polemiko v «Primorskem dnevniku», je ponovljena obveza, da se bodo «pristojni tehniki» pogovarjali s krajevnim prebivalstvom, ko bodo izdelovali izvršilni načrt sinhrotrona. Nak, tako ne bo šlo. Nismo rekli, da se bomo pogovarjali o tehničnih podrobnostih, pač pa o izbirah, ki so pred temi in za katere so tehnični načrti le logična posledica. To je namreč tako, kot če nekomu poveš, da ga boš tresčil po glavi, nato pa demokratično pustiš, da sam izbere gorjačo.

Če je namreč razvoj namenjen vsem, tudi Slovincem, ki so tod avtohtono prebivalstvo, zakaj bi ne soodločali pri vseh izbirah, začevši z dogovorjenim iskanjem prostora za sinhrotron?

V prejšnjih letih smo se naučili novega izraza: «protivrednosti». V trenutku, ko so morale steči preko Krasa velike avtoceste, so bile namreč protivrednosti edina rešitev, kako nadomestiti odtujeno zemljo in okolje s trajnimi vrednostmi, na razpolago prebivalstvu prizadetih področij. Kljub temu, da so bile izjemnega značaja, moramo priznati, da so ponekod bile sprejete pozitivno, drugod pa so jih oblasti bojkotirale ali zavirale, kolikor je mogoče. Predvsem (glej, glej) v tržaški občini, od Lonjerja in Trebč do Kolonkovca.

Nekateri, iskreno povedano, razmišljajo tudi o «protivrednostih», ki naj bi jih naša skupnost dobila za nova raz-



Dolinska sekcija KPI te dni s ponosom in zadoščenjem sestavlja obračun svojega festivala tiska, ki ga niti nedeljsko neurje ni kaj preveč prizadelo, saj je v ostalih dneh bil obisk rekorden. Sreča? Prej bo zasluga šla skrbni pripravi bogatega programa in delavnosti tovarišev. Čestitamo!



lašcanja, naj bo za sinhrotron ali za avtocestna vozlišča in še kaj. No, naj bi tudi v tem primeru vzeli v poštev zelo preprosto misel: protivrednost je sprejemljiva samo tedaj, ko ima, realno in zgodovinsko vzeto, prav tolikšno pomembnost kot okolje (zemlja), ki so ti ga vzeli. In če je prizadeta cela skupnost, tedaj mora biti temu prilagojena tudi taka «protivrednost». Strinjam se, da nima smisla govoriti o drobnjakarskih rešitvah. Protivrednost bi bil, naprimer, pravičen in zadovoljiv zakon za globalno zaščito. Ali vrnitev poslopja, kjer je bil svoj čas požgani «Balkan» v Trstu, z vso svojo simboliko in pomenom, pa tudi obnovljeno funkcionalnostjo.

Protivrednosti morajo biti tudi demokratskega značaja. Inženir Stanislav Renko je v svojem zanimivem «mnenju od četrta do četrta» omenil možnost, da bi zaseženo zemljo dali lastniki v našem raziskovalnemu področju. Osebnost mislim drugače, da je treba lastnino zamenjati za lastnino. In če je res, da bo sinhrotron upravljala delniška družba, naj morebitni konzorcij lastnikov zaseženih zemljišč prejme delež njene glavnice, torej pakete delnic, ki naj zagotovijo tudi v bodoče soodločanje pri izbiri in nadaljnjem razvoju, širjenju in namembnosti.

Seveda, to ni prehitavanje, pač pa le razmišljanje o teh problemih, ne glede na prostor, kjer naj bi uresničili znanstveno raziskovalno pobudo. Osebnost sem še vedno prepričan, da je dovolj prostora v raziskovalnem območju pri Banih... Dr. Anzelotti bi me rad prepričal v drugačno rešitev? Ne mene, ki sem lahko samo glasnik nekih teženj in misli, pač pa predstavnike krajevnega prebivalstva in slovensko manjšino. Najbolj prepričljivo bi bilo, če bi se usedel z njimi in posredoval vse zahtevane podatke, nato pa iskreno rekel: «Sedaj pa se pogovorimo, kaj storiti...» Kako preproste in edino poštene besede!

V pismu, ki mi ga je poslal dr. Anzelotti pa je še stavek, ki ga nikakor ne morem prebaviti, ker predstavlja preblik v notranjost človekove misli in čustev. Ob tem prebliku pa sem se zdrznil, saj me dr. Anzelotti spominja na «preobčutljivost Slovencev za davno preganjanje», v isti sapi pa me spominja, da ima tudi «večina pravico biti občutljiva, saj je utrpela njeno maščevanje». Stoj! Tu nam spet nekdo meče na krožnik kakšne fojbe, ki so zadnji in najbolj podel izmed argumentov. Predvsem zato, ker je zgodovinsko obračunavanje količine prelite krvi vedno nesmiselno in zgrešeno. Predvsem pa zato, ker je mogoče v teh besedah slutiti namig na nekakšne pravice, ki naj bi izhajale iz večje ali manjše količine prelite krvi, oziroma namigovanje na «krivde skupnosti». To je pervzerna logika, ki se pri nekaterih tržaških malomeščanih zelo rada pojavlja, češ «Slovenci ste

se za vse preganjanje kruto maščevali in celo preko mere, zato bodite sedaj tihi, ker je na nas vrsta, da zapolnimo mero».

Podobna logika je Jude proglašala za dedno in zgodovinsko krive Kristusove smrti. Skozi stoletja je ta teorija vodila k najrazličnejšim oblikam preganjanja, od getov do grmad, od kolektivnega kesanja v Rimu do ruskih in poljskih pogromov, od rasnih zakonov do koncen-

tracijskih taborišč...

Tu logika, če bi samo pokukala skozi vrstice polemike, ni sprejemljiva in jo moramo zatreti, najprej v sebi.

Kajti samo ob spoštovanju in korektnosti lahko mislimo na začetek ustvarjalnega dialoga. V nasprotnem primeru je konflikt, pa čeprav samo konflikt interesov, neizbežen in nujen.

Stojan Špetić

Zanimiva pobuda Večnamenskega kulturnega centra v Ronkah

Slovenska prisotnost in kultura v deželi

Te dni je izšla nova številka revije «Il territorio», ki jo izdaja večnamenski kulturni center v Ronkah, konzorcij občin tržiškega okraja. Od leta 1978 zbira ta ustanova analize in razmišljanja o problemih teh krajev in širše celotne deželne stvarnosti. V okviru centra deluje med drugim komisija za vprašanja slovenske manjšine, ki jo vodita Karlo Černic in Aleksandra Devetak, in ki je že izvedla vrsto pobud za Slovence tržiškega okraja in za informiranje italijanske manjšine o slovenski kulturi.

Center je v tem okviru izdal slovenski prevod italijanske ustave, ki je sedaj v rabi v nekaterih šolah. Knjižico so predstavili pred par leti na srečanju, pri katerem sta sodelovala prof. Cecilia Asantini in Darko Bratina. Njih intervenciji sta tudi uvod v to novo publikacijo, ki je posvečena vprašanju prisotnosti in kulture Slovencev v Italiji.

V 280-ih straneh številke 16-17 je zbranih vrsta različnih zapisov o kulturnih dejavnostih, idejah, izkušnjah, o življenju Slovencev v treh pokrajinah naše dežele. Tako bogata in pestra zbirka prispevkov sili vse nas k razmišljanju: Slovenci predstavljajo — in ta knjiga to dokazuje — važen del deželne stvarnosti, ne pa nek njen ločen in postranski segment, del, ki je prispeval in lahko še prispeva mnogo rasti deželne družbe in njenemu razvoju zaradi kulturnih usmeritev, ki jih Slovenci izražajo, zaradi njihove odprtosti do Evrope, zaradi poklicnih in umetniških sposobnosti, ki jih v tej knjigi široko občutimo.

Publikacija je torej zelo živahna in zanimiva, nudi informacije, izkušnje in izhodiščne točke v italijanskem jeziku, za Italijane, ki zaradi zaprtosti, ki so jo hotele vodilne sile in oblasti ustvariti in obdržati, zelo malo ve o kulturi Slovencev v naši deželi (kot tudi o Slovencih na sploh).

Že samo zaradi te značilnosti je ta številka «Il territorio» tako važna, v njem se izraža vrsta odnosov med Italijani in Slovenci, ki se končno «pogovarjajo»:

splet odnosov, ki izhaja iz same stvarnosti, ampak tudi iz volje dela italijanske kulture (duhovniki, univerzitetni profesorji, politiki, idr), da se premostijo zprtost in tišina, da se spozna ta važen del družbe in da se skupno pristopi skupnim problemom vseh, ki v naši deželi živimo.

Iz knjige izhaja oris naše dežele — in podobno bi morali storiti tudi za drugačne realnosti — ki je bližji resnici, v katerem se bolje spozna njeno kompleksnost in živahnost. V njem najdemo skupno razmišljanje Italijanov in Slovencev različnih kulturnih in političnih orientacij o dogodkih naših krajev z veliko odprtostjo do bodočnosti. To je pričevanje tiste aktivne integracije, ki jo mora zagotoviti globalni zaščitni zakon, v kateri stoji perspektiva splošnega razvoja dežele in je obenem garancija za obstoj in razvoj slovenske narodne manjšine.

Stelio Spadaro

Knjiga je v prodaji v knjigarnah in časopisnih kioskih, lahko se pa naroči naravnost pri Večnamenskem kulturnem centru. Cena je 10.000 L.

Nadaljuje se praznik
komunističnega tiska v

RONKAH

v parku na ul. Campi

sobota 12.

nastop godbe Karol Pahor
in balet skupine KIWI iz Pirana

nedelja 13. ob 21.h

film o ženski problematiki

ob 22.h

javna razprava: Občani sprašujejo...

Razgovor občanov s komunističnimi upravitelji.

VABLJENI!

Dolina - za mir, proti jedrskemu oboroževanju

Egregio Signore
Spoštovani

Francesco Cossiga - Presidente della Repubblica
Mihail Gorbačov - Generalni sekretar KPSS
Ronald Reagan - President of USA
Bettino Craxi - Presidente del Consiglio dei Ministri
Nilde Iotti - Presidente della Camera dei deputati
Amintore Fanfani - Presidente del Senato
Adriano Biasutti - Presidente Regione Friuli-Venezia Giulia - Italia
Carlo Bernini - Presidente Regione Veneto - Italia
Giuseppe Guzzetti - Presidente Regione Lombardia - Italia
Gianni Bazzanella - Presidente Regione Trentino-Alto-Adige - Italia
Dušan Šinogoj - Predsednik Izvršnega sveta Socialistične republike Slovenje - Jugoslavija
Ante Milović - Predsjednik Izvršnog vijeća Sabora Socialističke republike Hrvatske - Jugoslavija
Leopold Wagner - Landeshauptmann von Kärnten - Österreich
Wilfried Haslauer - Landeshauptmann von Salzburg Österreich
Franz Josef Strauss - Ministerpräsident von Bayern - Deutschland
Rajiv Gandhi - President of the movement of non alignment - India
Perez De Cuellar - General secretary of the UN
3^o Conferenza internazionale Enti Locali denuclearizzati Perugia - Italia

Commissione preparatoria dell'incontro ecumenico per la pace di Assisi presso la Segreteria di Stato della Città del Vaticano - Roma.

Občina Dolina, brezjederska cona v tržaški pokrajini, in spodaj navedene ustanove in organizacije, izražajo svojo globoko in vedno večjo zaskrbljenost, ker sta mir in napredek ogrožena zaradi stalnega naraščanja jedrskega orožja.

Jedrska vojna stalno grozi človeštvu, zato bi se morali ljudje vsega sveta truditi, da bi bilo «področij, ki so prosta jedrskega orožja» čim več. To z namenom, da se znižajo izdatki, ki so namenjeni oboroževanju in da se le-ti uporabijo v miroljubne namene.

Ob priliki svetovnega dneva brezjederskih občin, se italijanski in slovenski prebivalci teh krajev obračajo na odgovorne dejavnike Združenih držav in Sovjetske zveze s pozivom, naj pospešijo prizadevanja, da se zaustavi oboroževalna tekma, da se zmanjša količina jedrskega orožja in da se pospešijo pogajanja za zajezitev strateškega orožja.

Občina Dolina in spodaj navedene ustanove in organizacije se še posebej obračajo na predsednike delovne skupnosti Alpe-Jadran, da bi področje Alpe-Jadran — vzoren primer mednarodnega sodelovanja — čimprej proglasili za veliko brezjedersko področje. To bi bil konstruktiven znak takšne volje po miru, ki zna premostiti meje in združevati ljudi.

Udeleženci današnje manifestacije zahtevajo, naj tudi sosednje občine in sama Tržaška pokrajina potrdijo svojo voljo po miru in naj proglasijo svoje

ozemlje za «brezjedersko področje».

Občina Dolina in spodaj navedeni, ki so pristopili k pobudi, želijo, da bi mednarodna konferenca brezjederskih občin, ki bo v Perugi septembra meseca, učinkovito vplivala na razvoj te velike pobude in upajo, da bo prišlo do konkretnih rezultatov tudi na oktobrskem srečanju v Assisi med različnimi veroizpovedmi vsega sveta, ki se bodo zbrale pod geslom za mir.

Ker je glavni problem vseh miroljubnih ljudi ta, da se preprečijo dejanja zagovornikov oboroževalne tekme, udeleženci manifestacije zbrani pred tovarno GMT v občini Dolina dne 1. julija 1986, izražajo svojo popolno nasprotovanje uporabi in namestitvi jedrskega orožja, kot načinu urejevanja mednarodnih vprašanj in energično pozivajo vse narode in ljudstva, da uporabijo svoje energije, da se normalizira mednarodno vzdušje, da se utrdi mir.

Od vas g. predsednik in od vaših sodelavcev pričakujemo veliko dobre volje, kateri naj sledijo dejanja, ki bodo uresničila pogoje omikanega dialoga v prihodnosti miru in dela.

Občina Dolina
Občina Milje
Občina Devin Nabrežina
Občina Zgonik
Občina Repentabor
Sindikat: CGIL - CISL
Vsedržavno združenje partizanov Italije - ANPI
Združenje katoliških delavcev - ACLI
Slovenska kulturno gospodarska zveza
Zveza žena Italije
Tovarniški svet Grandi Motori Trieste - Trst
Tovarniški svet Isotta Fraschini
Krajevne sekcije:
Komunistične partije Italije - Dolina;
Socialistične stranke Italije - Dolina;
Krščanske demokracije-Dolina;
Kulturna društva: Valentin Vodnik - Dolina;
France Prešeren - Boljunec; Slovenec Boršt;
Slavec - Ricmanje; Fran Venturini - Domjo;
Primorsko - Mačkolje; Rapotec-Prebeneg;
Mačkolje - Mačkolje; Krasno Polje - Gročana
Godbi BREG, RICMANJE
Športni društvi: BREG, DOMIO
Društvo prostovoljnih gasilcev BREG
Jamarski klub Boljunec
Taborniki družine Strmi Breg
Scouts Mačkolje
Mladinski krožek - Boljunec
Mladinski krožek - Dolina
Družinska posvetovalnica - Boljunec
Zveza žena Italije - Dolina
Vsedržavno združenje partizanov Italije - krajevne sekcije: Dolina, Prebeneg, Mačkolje, Boršt, Domjo, Boljunec;
Zadruga Dolga Krona



Manifestacija za mir pred GM v torek 1. julija.

KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI



OBVEŠČA

cenjene člane in kliente, da je uvedla službo izplačevanja pokojnin INPS z njihovim neposrednim knjiženjem na tekoče račune ali hranilne knjižice, zato vabi upokoence, ki bi želeli koristiti to uslugo, da se v zadostitev potrebnih formalnosti čimprej zglasijo v njenih uradih z osebno pokojninsko knjižico.

Cvetke iz naših logov

V mučnih maratonih za politično razčiščenje na tržaški občini in pokrajini je krščanska demokracija predlagala Listi za Trst in drugim levosredinskim strankam «jekleni sporazum za sedem let». Pa smo se spomnili anekdote o vprašanju kraškega kmeta, ki so mu ponudili večletno plačevanje davkov po obrokih in se tudi mi sprašujemo: «Kaj, kako, bo Lista za Trst čez sedem let še tu?» Najbrž so za KD le pobožne želje, da bi še sedem let razpolagala z janičarji za umazane posle, kot naprimer razne protislovenske izpade. Le komu jih bodo potem naročali? Odbor za italijanstvo Trsta se je že preveč diskvalificiral. Določene raziskave pa pravijo, da ljudje niti Piccolu ne nasedajo več. Laž ima kratke noge, pa je predolgo tekla in si jih «ponucala».

* * *

Politični tajnik LpT Staffieri je v svojem glasilu «La Voce...» napisal politični komentar, v katerem priznava, la LpT sprejema in gojiavezništvo s Slovensko skupnostjo samo iz antikomunističnih razlogov. SSK priznava, da je «zmernejša» od «določenih skupin, ki jih manevrina KPI». (Če bi bili mi pri SSK, bi nas take trditve užalile in bi prekinili pogajanja s Staffierijem). V nadaljevanju tajnik LpT ponavlja zahtevo o preštevanju Slovencev in zaključuje z mislijo, ki jo je vredno navesti v celoti: «Mi, italijanska večina, se zavedamo, da smo dediči velike civilizacije, rimske namreč. Vzgojeni smo bili krščansko, zato smo prepričani, da mora ta večina, prav zaradi svoje civilizacije, kulture in pameti, biti kar se da radodarna. Lahko se obnaša, kot če bi pozabila... Vendar naj nas ne nihče izziva, nihče naj nas ne nadkriljuje. Lahko bi se spomnili, da ne poznamo pardona».

Gospod Staffieri, ki misli, da je potomec kakega rimskega centurija, torej ponavlja znano geslo stare gromovnice Aurelie: «Gorje manjšinam!» V svojem članku citira tudi to-le Giobertijevo misel: «Smrt jezika je smrt naroda». Ta citat pa navaja v zvezi s slovensko manjšino, a ne, da bi jo zaščitil, pač pa nasprotno.

Tu se torej ponovno sprašujemo, ali ni pravično in utemeljeno stališče KPI, da je treba Listi za Trst preprečiti, da bi še naprej škodovala Trstu. Vzeti ji je treba oblast in možnost vplivanja. Potisnjena naj bo v geto na desnici, skupaj z misovci, kamor spada. Bodo to razumeli tovariši socialisti in prijatelji pri SSK?

* * *

Tržaški «Meridiano» napoveduje v

kratkem svečanost v mestni restavraciji za podelitev junijskega naslova najboljšega tržaškega športnika. Med nagrajenci je tudi mladi slovenski kotalkar, sicer evropski prvak Samo Kokorovec. Lepo priznanje, ni kaj reči. Vendar bi upali, da se Samo in njegovi ne bodo udeležili podelitve nagrade, ki jo bo tokrat podelil tržaški trgovec Sergio Dressi. Ta gospod je namreč misovski občinski svetovalec v Trstu, sicer pa tudi mecen znane brošurice, ki opravičuje Giuntov požig Narodnega doma pred natanko 65 leti. Brošurici je Dressi napisal uvod in v njem je bilo zapisano tudi, da je požig Balkana posnemanja vredno dejanje.

* * *

Priznamo, da še nismo preboleli neprijazne poteze devinsko-nabrežinske uprave župana Brezigarja, ki nam je letos preprečila izvedbo pokrajinskega festivala «Unità in Dela» v sesljanskem zalivu. Pravijo (odbornik Igor Tuta nam lahko pritrdi), da je prepoved nastala na osnovi «ekološke skrbi», da bi komunisti ne umazali sesljanskega zaliva.

To, da smo ga v prejšnjih letih pravzaprav očistili in odnesli na tone smeti, obnovili Caravello in ovrednotili sicer razpadajoč in pozabljeni turistični objekt, nam gospodje upravitelji devinsko-nabrežinske občine gotovo ne bodo priznali.

Čudi pa nas misel, da namerava devinsko-nabrežinska uprava, kot vse kaže, sama prirediti praznik v sesljan-

skem zalivu. Mar njeni prazniki ne «škodujejo naravnemu okolju»? Najbrž spadajo govori odbornika za ekologijo, če se bo oglasil, med snovi, ki se naglo razkrajajo in ne puščajo sledov. Ta sum nas je že obletel, pa smo se ga otresali. Kakor drugega suma, da Brezigarju in njegovim ne paše, da bi v njihovi občini opozicija prirejela svoje shode in praznike. Bi jim najbrž zamerili demokrščanski prijatelji, ki imajo vilo nad zalivom. Njim pač smrdi vonj po čevapčičih, narodno zabavna glasba pa moti zbranost poletnih sesljanskih noči...

* * *

Med pogajanja za preverjanje deželne koalicije naj bi predsednik deželne vlade, demokrščjan Biasutti, predlagal nove ukrepe za decentralizacijo. Bogve zakaj, naj bi med te uvrstil tudi ukinitve kraške in briške gorske skupnosti. Mar zato, ker je v njih slovenska večina, v kraški pa celo levičarska? Znano je, da Biasutti ima rad samo to, kar sam ustvarja in nadzoruje. Deželni vladi pa ni nikoli šlo po godu, da je KGS zahtevala statut dvojezičnosti. Zato ji ga že celo desetletje ne odobrijo in ne razpolaga s finančnimi sredstvi, do katerih bi imela po zakonu pravico. Še več, kraška gorska skupnost je z Budinom na čelu uspešno vodila bitko za drugačen odnos do prebivalstva med gradnjo hitrih cest. Iz tega so prišle «protivrednosti» in obveza o konferenci o teritorju letos jeseni. Sedaj pa se KGS pripravlja tudi na bitko glede sinhrotrona. Je mar to prav razlog, da nam hočejo zamašiti usta in preprečiti dejavnost v korist prebivalstva? Res prava demokracija (krščanska, seveda).

SEKCIJA KPI «V. VIDALI» - PRISTANIŠČE

od četrтка 10. do nedelje 13. julija

V ŠPORTNEM SREDIŠČU
PRI BRIŠČKIH (Zgonik)

PRAZNIK KOMUNISTIČNEGA TISKA

VSAK DAŃ ZAČETEK OB 17.h

jedi na žaru in krajevna vina

V SOBOTO OB 19.30
nastop mladinske skupine «P. TOMAŽIČ»

V NEDELJO OB 19.30
pozdrav tovariša UGA POLIJA, pokrajinskega tajnika

vsak večer igra ansambel «LO ZODIACO»

VABLJENI!

Omikani svet proti «apartheidu» v južnoafriški republiki

Dogodki v Južni Afriki se nam marsikdaj zdijo zelo daleč, ker se pač odvijajo na drugem koncu sveta, o katerem smo pravzaprav vedeli premalo, kot če bi to bil drug planet, narobe obrnjen, kjer je zima poleti in poletje zima. In vendar se moramo vprašati, v kolikšni meri se v tem svetu ne zrcalimo tudi sami, s svojimi krivdami in odgovornostmi. Pisati o zločinih rasističnega režima v Pretorii pomeni namreč obnoviti spoznanje, da nacizem ni bil poražen konec druge svetovne vojne, pač pa živi in se razvija v svojstvenih oblikah in ob gospodarski podpori zahodnega sveta.

Kaj naj bi bil drugega režim, ki temelji na zločesti teoriji «apartheida», se pravi ločenega razvoja posameznih skupnosti, katere deli na kategorije (kaste) glede na barvo kože: belce, črnce, mešance, Azijate.

Kajti to je Južna Afrika, čeprav jo nekateri, v Evropi in Ameriki, smatrajo za «trdnjavo svobode in demokracije» na jugu črne celine, kjer so sami totalitarni režimi. Ti se opravičujejo približno tako: črnici v Južni Afriki sicer nimajo svobode, toda živijo vsekakor boljše od rojakov na severu, kjer umirajo od glada, čeprav imajo svobodo, oziroma državno neodvisnost.

Posledice kolonializma so strahotne, na vseh celinah, v Južni Afriki pa postajajo sedaj eksplozivne, saj se lahko (po besedah sicer zmernega škofa Tutuja) spremenijo v največje krvoprelitje po drugi svetovni vojni.



Črnsko «mesto» zelo lahko gori.

Trenutno živi v Južni Afriki približno 21 milijonov ljudi. Belcev je kake 4 milijone, 16 milijonov je črncev, ostali so mešanci in Azijati.

Belci imajo v svojih rokah vso oblast: ekonomsko in politično. Imajo v rokah edini zakonodajni parlament in vlado, policijo in vojsko, vzvode gospodarstva.

Črnici nimajo drugih pravic, razen pravice do izkoriščanega dela v rudnikih ali tovarnah. So brezpraven proletariat v najbolj perfektni kapitalistični družbi, kakršne niti Karl Marx ni poznal, saj je enostavno zasužnjila delovno silo in ji odvzela možnost, da se bori za svoj dohodek in druge družbene pravice.

Črнопolti delavec v Južni Afriki nima volilne pravice, torej ne more odlo-

čati, čeprav predstavljajo črnici večino prebivalstva. Do pred kratkim so imeli posebne prepustnice, s katerimi so lahko šli na delo, vendar po končanem delu niso smeli ostati v «belih» mestih: vrniti so se morali v svoje gete, ki so v resnici megalopole, saj ima npr. Soweto več kot milijon prebivalcev, Johannesburg pa veliko manj. V okviru lepote njih «reform» je Bothov režim ukinitel prepustnice, ki so bile najbolj zgovoren dokaz rasne diskriminacije. Da bi razbil fronto nasprotnikov rasizma je ustanovil «posvetovalne parlamente» za mešance (coloured) in Azijate, medtem ko črnici nimajo pravice niti do posvetovalne zbornice. Večina mešancev in Azijatov je te «kalaboracionistične» skupščine odklonila in jih bojkotirala na volitvah, vendar Botho in njegove to ne briga, saj so bile te zbornice samo fasada, da bi Zahodu, od katerega je odvisna Južna Afrika, dokazali, da se jo splača še podpirati. Reagan je s tem v zvezi oblikoval celo posebno teorijo o «konstruktivnem pristopu», češ da rasizma ni mogoče ukiniti čez noč, pač pa ga je mogoče izboljšati in postopoma reformirati. Črнопolta večina je Reaganu že odgovorila, da ne bo nosila verig, četudi bi bile pozlačene.

Kaj zahtevajo, torej, črнопolti domačini v Južni Afriki in z njimi tudi belopolti levičarji, zbrani v «demokracijski fronti»? Posrečeno je geslo «en mož, en glas», ki nakazuje nujnost spremembe dosedanjega sistema, odpravo apartheida in oblikovanje enotne države, v kateri so vsi državljani enaki. V taki državi bi črнопolta večina nujno imela oblast v rokah, vendar bi (podobno kot v Zimbabveju, nekdanji Rodeziji) belopolti manjšini jamčila posebne pravice.

Razumljivo je, da pomeni za belopol-



Scena iz Južne Afrike, ki bi se neopazno lahko vključila v prikaz evropske zgodovine izpred 40 let.

to skupnost v Južni Afriki spoznanje, da lahko postanejo manjšina v političnem smislu, dramatično, vendar je tudi res, da bi ohranili v rokah ekonomsko oblast, kar pa ni od muh.

Bodočnost Južne Afrike pa se mora spremeniti tudi v socialnem smislu. Južnoafriški kapitalizem se je rodil tudi zaradi režima rasne diskriminacije, zato je razumljivo, da bi odprava apartheida pomenila tudi globoko spremembo družbenega sistema. To priznavajo sami belopoltni rasisti, ki nenehno plašijo Zahod s prikaznijo komunizma na najbolj razvitem koncu Afrike. To je, konec koncev, tudi glavni razlog, da sta Amerika in Zahodna Evropa tako mlačni do južnoafriških rasistov. Reaganovi Ameriki ni težko razumeti rasizma, saj ga sama goji na domačih tleh, medtem ko ima zahodna Evropa z Južno Afriko tesne gospodarske odnose in velike interese naloženega kapitala.

Ena izmed glavnih krilatic belopoltnih rasistov iz Pretorie je, da so voditelji črnopolte večine v Južni Afriki sami komunisti, člani prepovedane SACP (južnoafriške komunistične partije). Večina članov vodstva ANC (afriškega narodnega kongresa), ki deluje v ilegali in vodi boj črnopolte večine za zrušenje rasiističnega režima, naj bi bila članov partije ali simpatizerjev.

Trditev nas, seveda, navdaja z določnim ponosom. Razumljivo je, da so južnoafriški komunisti bele, črne ali kakršnekoli druge polti, v ospredju boja proti rasizmu. Je pa tudi res, da so v široki fronti proti «apartheidu» prisotni tudi drugi, od afriških nacionalistov do pripadnikov raznih cerkva, predvsem luteranskih. (Mimogrede povedano je zares čudno, da je katoliška cerkev v svojem vrhu kar se da previdna in mehka do južnoafriškega rasizma, medtem ko potuje Wojtila po Latinski Ameriki in grmi proti spolnosti in gverili).

Tu, pri nas, v Italiji in Evropi, moramo storiti vse, da se pomaga črnopoltni večini in belopoltnim levičarjem pri rušenju pretorijskega režima. Od naših vlad moramo zahtevati bojkot Južne Afrike, kajti samo ostre ekonomske sankcije lahko spravijo ta režim na kolena. Nedopustno je, da Zahod odklanja sankcije, ki jih je naprimer takoj odredil proti Poljski, ko je oblast prevzel general Jaruzelski, pa čeprav brez preliivanja krvi, medtem ko padajo črnici v Južni Afriki pod streli policije in vojske kakor muhe.

Vedeti moramo, da je Italija med glavnimi dobavitelji orožja za pretorijski režim. Velike interese pa ima Južna Afrika tudi v Trstu, saj bi npr. v načrtovani premogovni centrali pri Miljah kurili v glavnem južnoafriški premog. Častni predstavnik Južne Afrike v Trstu pa je Giorgio Irneri, svoj čas kandidat Liste za Trst. Naj nas to čudi?

60 let Draga Slavca

V družbi prijateljev in tovarišev je Drago Slavec iz Doline praznoval svoj življenjski jubilej, šestdesetletnico.

Pri nas je veliko tovarišev, kot je Drago: trdnih, klenih, drznih in iskrenih. To so ljudje, na katerih je danes zgrajena naša sedanost. Ljudje, ki so se znali žrtvovati, nesebično, pogumno, predvsem v imenu jasnega ideala in zvestobe. Prav zvestoba je pri Dragotu Slavcu vogelni kamen siceršnje značajske zgradbe, ki je tudi danes razni viharji in pretresi ne bodo porušili. Kaj še, niti načeli je ne bodo. Kajti Drago je tak: odločen, tudi jezen, ko je treba, toda tovariš, na katerega lahko računaš vsakokrat, ko gre za korist ljudi in naroda. Pripravljen poprijeti povsod, kjer je potrebno, da se uveljavijo ideje svobode in socializma, ohrani svetla tradicija osvobodilne vojne in revolucije, kateri je posvetil svoja najlepša leta.

Drago Slavec je bil partizan v Italiji in Jugoslaviji, iz taborišča je ušel preko Švice in se pridružil italijanskim borcem, ki so ga pomenovali kar «Tito». Pozneje je bil s prekomorci in osvobajal obsežna področja po Bosni in v naših krajih.

Po vojni ga najdemo spet v rojstni

Dolini, kjer si je s krampom in trdno voljo postavil domačijo, kjer še danes živi s svojo Sandro in hčerama. Domačijo, ki je odprta vsakomur, ki pošteno misli in se ne boji krepkega stiska roke ter odkrite, tudi pikre besede ob dobrem kozarcu vina. Četrto stoletja je Drago bil občinski svtovalec in odbornik naše partije v dolinski občinski upravi. Poleg tega je aktiven v zvezi bivših borcev. Neumorno je kolovratil od vasi do vasi in sodeloval pri akcijah za postavljanje spomenikov. Sam se spominjam, kolikokrat me je «fehtal» za prispevek za spomenik, zdaj v Prebenegu, potem v Mačkoljah ali kje drugje.

Njegov široki, zagoreli obraz vidiš iz leta v leto na praznikih našega tiska, pa tudi drugih prireditvah, če je potrebno.

Sedaj slavi svoj jubilej, vendar vemo, da ne misli na pokoj. Kaj še, saj je še veliko dela povsod, v vinogradu, pri gradnjah, v partiji, v zvezi partizanov, na kulturnem in združnem področju...

Povsod nasvidenje, Drago. Pri ljudeh, kot si ti, se pozna resničnost trditve, da so komunisti iz posebnega jekla skovani. Tebe je skovalo življenje, da si kakor nabrušen nož, s katerim ponujaš prijateljem svoj dobri kruh. Srečno!



Na festivalu Unità in Dela v Podlonjerju je v soboto 27. junija nastopila folklorna skupina iz Prištine.

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši: s Krmenke: Klun Just L. 4.000, Krmec Peter L. 4.000; s Proseka: Ukmar Marija L. 4.000, Badalič Josip L. 9.000; Frandolič Ernesto iz Doberdoba L. 14.000, Gostilna Gruden iz Šempolaja L. 4.000, Spetič Marjan iz Lakotišča L. 44.000, Košuta Viktorija iz Križa L. 4.000, Verginela Frančka iz Križa L. 4.000, Regent

Josip iz Sesljana L. 10.000, Slavec Ivan iz Doline L. 9.000, iz Boljunca: Kuret Rino L. 4.000 in Tul Duilio L. 31.000.

V spomin na Frančiško Tretjak prispeva hčerka Pierina, Križ 56, L. 14.000 v sklad Dela.

Ob 4. obletnici smrti predragega moža Aleksandra (Silvota) Budina daruje žena Marica, Samatorca 4, L. 10.000 v sklad Dela.

Ob 20. obletnici smrti drage žene Valerije daruje tovariš Angel Veljak, Domio 102, L. 15.000 v sklad Dela.

Oblaki groze nad Nikaragvo

Revolucionarna Nikaragva je v nevarnosti. Pravzaprav ni bila nikoli varna, toda sedaj se nad njo zgrinjata temna oblaka možnosti ameriške agresije in gospodarska stiska zaradi splošnega bojkota in ekonomske blokade.

Casopisi pišejo, da v Managvi ni mesa, vendar to ni bistveno, saj revno ljudstvo tega po potresu leta 1970 povsem porušenega mesta mesa sploh nikoli ni jedlo. Kvečjemu riž in fižol, vsakdanjo hrano srednjeameriških kmetov, katerim so severnoameriški kolonialni gospodarji vsilili razne izvozne monokulture in jih sedaj šele zahodnoevropski, predvsem nemški kmetijski izvedenci učijo, kaj sejati in kaj jesti. Ni torej naključje, če so «contrasi», katere Reagan imenuje «borce za svobodo», a so v resnici le tolpa plačanih teroristov, zajeli skupino osmih nemških kooperantov kot talce in jih izpustili šele na odločen pritisk ZR Nemčije na vlado ZDA, kateri so «contrasi» v vsem podrejeni in na plačilnem seznamu agencije CIA.

Pred kratkim je ameriški parlament, na pritisk Reagana in nikaragujskih kontrarevolucionarjev (med njimi tudi nekaterih cerkvenih dostojanstvenikov) odobril finančno pomoč sto milijonov dolarjev (v resnici pa pol milijarde dolarjev, če jim prištejemo še fiktivno pomoč Hondurasu), da bi preprečil razkroj kontrarevolucije in z mastnimi pla-

čami ter orožjem nadaljevali nenapovedano vojno proti svobodni in revolucionarni Nikaragvi.

Ugrabitev nemških talcev je bil dokaz, da lahko «contrasi» nemoteno zganjajo terorizem na libanonski način, ob hkratnem blagoslovu ameriškega parlamenta. Kajti danes je vsakomur jasno, da so ZDA edina država na svetu (in ne Libija!), ki si uradno drzne financirati teroristične akcije kontrarevolucionarne gverile, ki se bori, da bi s tujo pomočjo zrušila zakonito, izvoljeno vlado v lastni domovini. Da so «borci za svobodo», kakor Reagan imenuje «contrase» le plačanci, bivši Somozovi gardisti in tolpa zločincev, niso rekli člani vlade v Managvi, pač pa Eden Pastora, ko je odločil orožje in sklenil, da bo v domovini nadaljeval s politično opozicijo.

S tem je «Adolf» Reagan (kot ga je zgovorno poimenoval naš koroški rojak, pisatelj Mesner) ubil kar več muh na en sam mah. Pokopal je miroljubne poskuse ostalih srednjeameriških držav, znanih kot «Contadora», saj je bila sandinistična vlada v Nikaragvi pripravljena podpisati mirovno pogodbo, kateri se ZDA niso znale zoperstaviti, ne da bi se povsem razkrinkale pred svetovnim javnim mnenjem. Obenem je Reagan zadal novo klopoto evropskim zaveznikom, ki so podpirali nikaragujske sandiniste.

Mnogi so bili prepričani, da bi vrnitev Pastore in oblikovanje nove opozi-

cijske stranke dokončno razkrinkalo ameriško propagando o Nikaragvi kot totalitarni deželi. Vlado v Managvi so morali takoj prisiliti, da zaostri notranji položaj, vsiliti so morali radikalizacijo odnosov, preprečiti vsak poskus iskanja kompromisnih rešitev ali sprave. Od tod, torej, sklep o financiranju «contrasov», na katerega je sandinistična vlada, da zaščiti dosežke revolucije, morala reagirati z mobilizacijo vseh razpoložljivih sil. Kajti sandinisti sedaj vedo, da morajo mobilizirati vse razpoložljive sile za boj s kontrarevolucijo, kar pomeni, zunanjega sovražnika, ki ga plačujejo in oborožujejo ZDA, ter notranjo fronto, ki jo predstavljajo ostanki privilegirane buržoazije, filoameriške ekstraparlamentarne stranke in najbolj reakcionarni del katoliške cerkve s kardinalom Obandom na čelu.

Mesec dni po kresu, ki so mi ga «neznanci» priredili v avtu, imam zopet prevozno sredstvo.

To so mi omogočili tovariši, ki so prispevali posebni (še dodatni!) nabirki Tržaške federacije KPI, katerim se iz srca zahvaljujem

Tatjana Čuk

V tem trenutku hudih preizkušenj potrebuje sandinistična revolucija tudi našo pomoč. Potrebna je konkretna in politična solidarnost s tem narodom, ki se bori za ohranitev lastne svobode, ki so jo priborili s krvjo tisočerihr žrtev.

V tej luči je treba razumeti tudi nedavni izgon podpredsednika nikaragujske škofovske konference Vega iz države, saj ni dopustno, da bi v takih trenutkih cerkveni dostojanstveniki javno podžigali oborožene sovražnike lastne domovine in ostali nekažnovani. Nekaj takega bi najbrž ne trpela nobena izmed «demokratskih» dežel Zahoda. (Si predstavljate, da bi kak italijanski kardinal poveličeval rdeče brigade in javno pozival, npr. Gedafija, naj jim pošlje finančno pomoč? Saj bi ga upravičeno zaprli, ne pa izgnali!).

SEKCIJA KPI REPENTABOR

priredi

v Repnu 19. in 20. julija

Festival Komunističnega Tiska

PROGRAM

SOBOTA 19. JULIJA

ob 15. uri - briškola z bogatimi nagradami
ob 19. uri - otvoritev kioskov
od 21. do 01. - ples z ansamblom «L. Furlan»

NEDELJA 20. JULIJA

ob 17. uri - otvoritev kioskov
ob 19.30 - nastop mladinske skupine «P. Tomažič»
ob 20.30 - govorila bosta sen. J. Gerbec in U. Poli, pokrajinski tajnik KPI
ob 21. uri - ples z ansamblom «L. Furlan»

Ob tragični prerani smrti Sergija Crevatina izraža občuteno sožalje očetu Dominiku, mami Mileni, bratu in sestri

Uredištvo Dela

Zalostna dediščina mundiala

Svetovno nogometno prvenstvo je že v arhivu in Mehika, ki se je lotila organizacije in jo tudi izpeljala, se je ob koncu zavedla, da ni zaradi nogometa prav ničesar pridobila.

Svetovni naslov je šel povsem zaslužen Argentini. Njen Maradona je nekajkrat povedal, da izredno ljubi otroke, na tiho pa je sam sebi priznal, da so mu še bolj všeč dolarji. Za igranje na kvalifikacijskih tekmah za nastop v Mehiki je baje iztržil pol milijona dolarjev kar je za argentinske (pa ne samo) pojme neverjetna vsota.

Po mundialu je v sami Mehiki prišlo do zanimive ugotovitve, da so nogometaši dosegli skupno 132 golov in prav toliko točk je od začetka do konca prvenstva izgubil mehiški peso pri menjavi z valuto bogatega in požrešnega severnega soseda.

Medtem ko je zasebno podjetje, ki je priredilo mundial imelo lep zaslužek, je pomenil nogomet za državo izreden izdatek za popravilo stadionov, za varnostne ukrepe in za kozmetiko mest.

V obupnem položaju države je vladi

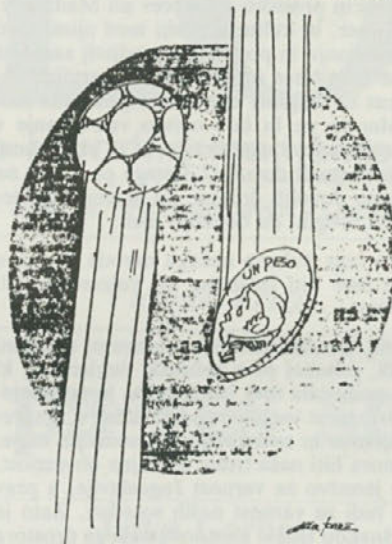
Praznik ŠD Primorec

Ob trebenskem športnem igrišču na Griži bo prihodnji praznik domačega športnega društva Primorec. Trajal bo do nedelje 20. julija. V okviru praznika bo tudi turnir v malem nogometu (ekipe po 7 igralcev) na katerem bodo nastopile postave od Banov in Ferlugov, Proseka, Bazovice, Opčin, Brega, Repna in Padrič ter Gropade. V okviru praznika bodo tudi razne razvedrilne igre.

Nogometni škandali

Škandal zadnjega kola jugoslovanskega nogometnega prvenstva se je zaključil s ponovitvijo večine tekem. Partizan,

¿Estamos Preparados? Por DE LA TORRE



«Žoga se viša, peso pada»

nogomet prišel prav za odgoditev vsakega resnega ukrepa; narod je za dober mesec marsikaj pozabil in močno se je povečala stopnja nacionalističnega ponosa, ki ni nikoli znak družbenega napredka.

Tisto, česar nogomet ni okužil, je moralo za mesec dni umolkniti in nato znova začeti delo iz še težjega izhodišča.

ki si je v (ne preveč) rednem poteku prvenstva priboril naslov prvaka, ni hotel svoje tekme ponoviti in naslov je moral prepustiti mestnemu tekmeču Crveni Zvezdi.

Ponovitev zadnjega kola in odvzem točk za prihodnje prvenstvo so vsekakor nezadostno zdravilo za jugoslovanski nogomet.

Medtem se zadeva o črnih stavah v Italiji še naprej vleče in vanjo vstopajo vedno nove figure. Vtis se že ima, da resnica ne bo prišla na dan, ker se je gniloba preveč razpasla.

Izgleda, da bo zadeva potisnjena v labirint brezizhodnih preiskav, ki bodo počasi vodila v pozabo. Napetost je precejšnja, ni pa še zanesljivo, da bo koga ob koncu tudi zares speklo.

Občni zbor Sloge

Na Opčinah je pred dnevi potekal občni zbor ŠZ Sloge. Značilna je bila velika udeležba mladih sil, ki so tako tudi predstavljale pravo moč tega športnega kolektiva, ki prvenstveno goji odbojko za dekleta in fante.

Ob občnem zboru Sloge ni kaj posebnega povedati. Skoraj v celoti se Združenje istoveti z drugimi športnimi enotami, ki vse po vrsti ne morejo razvijati večje in kakovostnejše dejavnosti zaradi pomanjkanja organizacijskih in trenerskih kadrov in zaradi pomanjkanja vadbenih prostorov.

Prav v pomanjkanju ustreznih telovadnic za večje število treningov tiči nižja kakovostna raven športa, ki ima sicer v sebi dober potencial in tudi veliko meru navdušenja.

Na občnem zboru je bila med drugim iznešena zamisel (in gotovo ne prvič), da bi tržaška občina zgradila tudi na Krašu telovadnico za večnamenske potrebe. Trezno gledano bi bila zahteva za tako gradnjo (in ne samo na področju kjer deluje Sloge) prva naloga vsakega zavednega državljana. Stadion za nogomet bi lahko čakal.

Bor na državnih prvenstvih

Mladi košarkarji Bora so se mudili v Orvietu na državnem finalu za kategorijo dečkov. Prvo tekmo proti postavi iz Foggie so zanesljivo zmagali (96:81), drugo proti Marru iz Riminija pa so visoko izgubili (34:76). V prvi tekmi sta bila najboljša strelca Oberdan in Arena, v drugi pa borovi košarkarji proti objektivno boljšemu nasprotniku niso prišli do izraza.

Državno prvenstvo je bilo tudi v Gorici. Mlade atletinje so nastopile v atletskem šesteroboju.

Za Bor sta tekmovali Tanja Kalc in Vera Kermec. Kalčeva je dosegla nekoliko slabši rezultat kot v prvem šesteroboju deželne sezone, občutno pa je napredovala Vera Kermec, ki je med drugim dosegla rezultat 5,16 m v skoku v daljino.

Kras bo upravljal zgoniški športni center

S prvim julijem je stopila v veljavo pogodba med ŠK Kras in občinsko upravo iz Zgonika po kateri bo športni kolektiv upravljala občinski športni center. Za Kras pomeni upravljanje precejšnje organizacijske naloge. Občina bo prispevala z vsoto, ki bo določena iz leta v leto. Izdelan je bil že okvirni pravilnik za uporabo, ki bo na podlagi izkušenj izpopolnjen.

FESTIVAL UNITÀ IN DELA

GORICA

v športni palači v Podgori od 12. do 21. julija (razen torka in srede)

Iz programa:

v soboto 12. ob 20.h

predstavitve knjige *Un'epopea partigiana alla frontiera fra due mondi* ob prisotnosti avtorja Giovannija Padoana - Vannija

v četrtek 17. nastop plesne skupine kluba *Diamante*

Vsak večer ples, tekmovanja v briškoli, tombola, predvajanje filmov

VABLJENI!

DELO LJUBLJANA

SKUPNI SLOVENSKI KULTURNI PROSTOR

Nesporazum ali kaj drugega?

V mednarodni komisiji 13. kongresa ZKJ je med okoli 30 govorniki več delegatov spregovorilo tudi o perečih temah odnosov s sosedji, politiki odprtih meja, odnosu do naših manjšin v sosednjih državah in do narodnosti doma, beseda pa je nanesla tudi na skupni slovenski kulturni prostor. Edino ostro (ob)sodbo je o tej temi izrekel Petar Dodik, delegat ZK Bosne in Hercegovine.

Kaj očita Petar Dodik zamisli in praksi skupnega slovenskega kulturnega prostora? Iz stenograma njegovega govora (delegati so imeli možnost svoja izvajanja avtorizirati) navajam, kaj je P. D. dejal v tretji in četrti točki svojega izvajanja:

»Tretjič, ne smemo podpreti teze, da naj bi odtod, iz Jugoslavije organizirali in finansirali nekakšno kulturno misijo med našimi manjšinci ali da bi organizirali kako drugo, tudi gospodarsko dejavnost, ki bi bila namenjena samo pripadnikom manjšine. To bi bilo v nasprotju z načeli naše zunanje politike, posebej še o nevmešavanju v notranje zadeve katerekoli države. Zaradi tega je nesprejemljiva tudi teza, o kateri je včeraj tu govorila neka tovarišica, o skupnem kulturnem prostoru, na katerem žive Slovenci.

Nevzdržnost te teze sledi iz naslednjih dejstev: a) enotni kulturni prostor predpostavlja določena ozemlja, se pravi, Slovenijo, področje Avstrije, Italije in Madžarske, na katerih živi slovenska manjšina. Pred očmi moramo imeti, da slovenska manjšina ne živi strnjeno na ozemljih drugih držav, celo tedaj ne, če je na kakšnem ožjem območju v večini; b) enotni kulturni prostor ni imaginarna stvar, sestavljen je iz ozemelj slovenske države in teritorija drugih držav, na katerih naj bi, po mnenju avtorjev, izvajali nekakšno skupno kulturno dejavnost, nekakšno kulturno misijo. Kdo vodi to misijo, kdo jo finansira, čemu služi? Ohranjanje identitete slovenske manjšine mora biti predvsem stvar manjšine same v sodelovanju z demokratičnimi silami dotičnih držav, in samo ob tem pogoju imajo možnosti za uspeh; c) kaj bi bilo, če bi

naši sosedje, katerih manjšine so v Jugoslaviji znatno številnejše, postavili tezo o enotnem kulturnem prostoru Albancev ali Madžarov, na primer, in kulturni misiji med njimi ali o ustanavljanju in podpiranju podjetij samo za lastne manjšince oziroma, da bi razvijali dejavnost za krepitev njihove gospodarske moči. Mar to ne bi bilo očitno vmešavanje v notranje zadeve naše države in ali bi to komu mogli in smeli dovoliti? Tistega pa, česar ne moremo dovoliti drugim, ne moremo zahtevati od drugih, da dovolijo nam.

Razen tega kultura nekega naroda ne more in ne sme biti izolirana od kulture drugih narodov.

Četrtič, z meddržavnimi sporazumi z našimi sosedi, posebej pa v helsinki deklaraciji, ki jo je podpisala tudi Jugoslavija, je poudarjena obveznost vseh evropskih držav o nespremenljivosti in nedotakljivosti sedanjih meja. To mora biti naša trdna in trajna obveznost, ki je jamstvo za varnost Jugoslavije, a prav tako tudi za varnost naših sosedov. Zato je kakršnakoli teza o enotnosti nekega prostora druge države z deli jugoslovanskega ozemlja nezdružljiva s temeljnimi načeli naše zunanje politike, politike dobrega sosedstva in z mednarodnimi pravnimi dokumenti.«

Tako torej Petar Dodik.

Najprej osupi trditev o finansiranju (iz Slovenije) gospodarske dejavnosti, namenjene »samo pripadnikom manjšine«.

Od kod P. D. ve, da podjetja z mešanim avstrijsko-jugoslovanskim oz. italijansko-jugoslovanskim kapitalom dajejo delo in kruh samo Slovincem? Na žalost moram reči, da je to lahko izvedel samo iz ust ali tiskane besede kakšnega koroškega Heimatdiensta ali koga iz Liste za Trst – se pravi od najbolj zagrizenih nasprotnikov Slovencev, pa ne samo Slovencev, marveč tudi vse Jugoslavije, nasprotnikov dobrih sosedskih odnosov. P. D. bi se lahko ob obiskih v teh podjetjih prepričal, da so to dvojezična podjetja, da ni v njih zaposavljanja Italijanov ali nemško govorečih Avstrijcev. Da pa imajo takó Slovenci več možnosti za zaposlitev kot prejšnja leta, pa res ne more biti noben greh.

Drugič, res je, enotni kulturni prostor, točneje rečeno skupni slovenski kulturni prostor predpostavlja »določena ozemlja« v različnih državah. In zakaj neki se temu čuditi? Vsak človek, vsak pripadnik nekega naroda živi v prostoru in na zemlji, na ozemlju. Na tem ozemlju živi s sosedi, v prijateljstvu ali zameri. S tem, da skrbi za lastno narodno identiteto, za ohranjanje in razvoj materinega jezika in svoje kulture še ni rečeno, da zanika jezik in kulturo drugih; med strpnimi odprtimi ljudmi česa takega ni.

Res je, Slovenci v Avstriji in Italiji so povezani z demokratičnimi silami večinskega naroda, z njimi sodelujejo, od njih dobivajo podporo. Oblik sodelovanja je obilo, tudi uspehov ne manjka, kar ve vsakdo, ki se količkaj zanima za to. Res je, ohranjanje identitete slovenske manjšine mora biti predvsem stvar same manjšine v sodelovanju z demokrati.

Kaj pa matični narod, Jugoslavija? Mar ta ne sme pomagati manjšini? Po mnenju P. D. ne sme, ker je po njegovem to celo v nasprotju

z načeli naše zunanje politike! Zakaj pa potem v sedmem poglavju zvezne ustave potem piše, da se SFRJ zavzema »za spoštovanje nacionalnih manjšin, v številni pravice delov jugoslovanskih narodov, ki žive kot nacionalne manjšine v drugih državah«? Zakaj pa potem ustava SR Slovenije v prvem delu, 2. členu piše o izpolnjevanju dolžne skrbi SR Slovenije in zavzemanju za ureditev položaja slovenske narodne skupnosti v zamejstvu in Slovencev v tujini – zakaj?

Ali more biti skrb nekako nematerialna, neotipljiva, zgolj verbalna? Da dobivajo slovenski rojaki onkraj meja gmotno pomoč, ni nikakršna javna tajna, da temu ne ugovarjajo ne same demokratične sile večinskih narodov, marveč tudi uradna telesa dosedanjih držav, je prav tako res. Da, matični narod (so)finansira kulturno dejavnost, »nekakšno kulturno misijo«, kot pravi P. D. In vsakdo, ki je količkaj dobronameren, ne vidi v tem nič hudega. Nasprotno. Kajti nobena nedotakljiva, nespremenljiva meja ni s tem kršena, pač pa je tudi to pomemben prispevek k politiki odprtih meja in dobrega sosedstva, sodelovanja ljudi ob mejah. ne glede na narodnost – kar vse so vogelni kamni jugoslovanske zunanje politike – ne pa greh nad njo, kot bi rad prikazal P. D. Takšno ravnanje v dolžni ustavni skrbi za Slovence v drugih državah kajpada tudi ni navzkriž ne s črkó, še manj z duhom helsinki listine, zakaj ta ne govori samo o mejah, marveč tudi o prostem pretoku ljudi in idej in kulture čez meje, saj med drugim pravi, da »kulturna izmenjava in sodelovanje prispevata k boljšemu razumevanju med ljudmi in narodi ter tako pospešujeta sporazumevanje med državami.« Zamisel in praksa enotnega slovenskega kulturnega prostora vsekakor prispevata k boljšemu razumevanju med ljudmi in narodi ter sporazumevanju med državami. Že zato, ker ta zamisel in praksa temeljita na doslednem spoštovanju in Helsinkov in meddržavnih sporazumov.

Seveda tako umevanje – in izvajanje – dolžnosti matičnega naroda in Jugoslavije do delov jugoslovanskih narodov mora predpostavljati enake pravice matičnih narodov v sosednjih državah do svojih manjšin v Jugoslaviji. Retorično vprašanje P. D., češ kaj bi bilo, če bi enotni kulturni prostor veljal tudi za Madžare in Albance pri nas, učinkuje zgroženo. To je tudi razumljivo, zlasti če upoštevamo sedanjo politiko in prakso albanskega vodstva. Toda če se ozremo v preteklost prvih povojnih let, tedaj tudi ni bilo videti, da bi bila možna zamisel in praksa enotnega slovenskega kulturnega prostora, recimo v Italiji ali Avstriji. Z leti – ob dejavnosti jugoslovanski zunanji politiki pod vodstvom predsednika Tita – pa so se razmere normalizirale. Bodimo optimisti in ne izključimo možnosti, da se bodo razmere izboljšale tudi z nekaterimi drugimi sosedi. Prej ali slej.

P. S. Ko sem ponovno prebral stenogram izvajanja Petra Dodika o skupnem slovenskem kulturnem prostoru, sem se vprašal: gre za nesporazum, nepoučenost – ali še kaj drugega?

JOŽE ŠIRCELJ